

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2006/116

Karar Sayısı : 2009/125

Karar Günü : 1.10.2009

R.G. Tarih-Sayı : 08.01.2010-27456

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Bakırköy 6. Ağır Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 3.7.2005 günlü, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun geçici 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının, Anayasa'nın 10. ve 37. maddelerine aykırılığı savıyla iptaline karar verilmesi istemidir.

I- OLAY

Sanık hakkında gasp suçunu işlediği iddiası ile açılan kamu davasında, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

3.7.2005 günlü, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun itiraz konusu fıkrayı da içeren geçici 1. maddesi şöyledir:

'(1) 2253 sayılı Kanun gereğince kurulan çocuk mahkemelerinde derdest bulunan ve bu Kanun ile kurulan çocuk mahkemesinin görevine giren dava ve işler, bu mahkemeler faaliyete geçtiğinde çocuk mahkemesine devredilir.

(2) Genel ceza mahkemelerinde görülmekte olan ve bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte onsekiz yaşını doldurmuş olan sanıklar hakkındaki dava ve işler çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerine devredilmez.

(3) Çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemeleri bulunmayan yerlerde, bu mahkemeler kurulup göreve başlayıncaya kadar çocuklar tarafından işlenen suçlara ait soruşturma ve kovuşturmalar Cumhuriyet başsavcılığı ve görevli mahkemelerce bu Kanun hükümlerine göre yapılır.

(4) Çocuk mahkemesi bulunmayan yerlerde, bu mahkeme kurulup göreve başlayıncaya kadar korunma ihtiyacı olan çocuklar hakkında tedbir kararları görevli aile veya asliye hukuk mahkemelerince alınır.

(5) Adalet Bakanlığının koordinatörlüğünde ilgili bakanlıklar ve bağlı kuruluşlar bu Kanunun yürürlüğü tarihinden itibaren altı ay içinde koruyucu ve destekleyici tedbirleri yerine getirmek üzere gerekli tedbirleri alır. Ayrıca, ilgili bakanlıklar ve bağlı kuruluşlar bu amaçla sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliğine gidebilirler.'

B- Dayanılan ve İlgili Görülen Anayasa Kuralları

Başvuru kararında, Anayasa'nın 10. ve 37. maddelerine dayanılmış, 141. maddesi ise ilgili görülmüştür.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi hükmü uyarınca, Tülay TUĞCU, Haşım KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılımlarıyla 5.9.2006 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kural, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları, bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrası ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 6. maddesinin birinci fıkrasının (b) alt bendi ile 18 yaşını doldurmamış kişilerin çocuk olarak kabul ve tarif edildiği, 5395 sayılı Yasa'da çocukların yargılanmaları, hükümlerin açıklanması, cezaların sonuçları, topluma kazandırılmaları açısından çok önemli ve yeni hükümler getirildiği, ayrıca çocukların hassas durumları nazara alınarak yargılanmaları konusunda özel hakimlerden oluşan ihtisas mahkemelerinin ihdas edildiği, ancak itiraz konusu kuralın bu özel uygulama ve tedbirlere uymadığı, alınmak istenen tedbirlere aykırı olduğu ve 5395 sayılı Yasa'nın yürürlüğünden önce haklarında dava açılıp çocuk mahkemelerinde yargılanan sanıklarla, bu Yasa'nın yürürlüğü sırasında herhangi bir sebeple hakkında dava açılmamış veya davaları çocuk mahkemelerine devredilmemiş sanıkların hukuki statüleri ve yararlandıkları haklar arasında farklılıklar bulunduğu belirtilerek itiraz konusu kuralın Anayasa'nın 10. ve 37. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesine göre, Anayasa Mahkemesi yasaların, kanun hükmünde kararnamelerin ve TBMM İçtüzüğü'nün Anayasa'ya aykırılığı konusunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere dayanmak zorunda değildir. İstemle bağlı kalmak koşuluyla başka gerekçe ile de Anayasa'ya aykırılık incelemesi yapabileceğinden, iptali istenen kuralla ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 141. maddesinin son fıkrası yönünden de inceleme yapılmıştır.

İtiraz konusu kuralla, genel ceza mahkemelerinde görülmekte olup 5395 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte onsekiz yaşını doldurmuş olan sanıklar hakkındaki dava ve işlerin çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerine devredilemeyeceği öngörülmektedir.

Anayasa'nın 10. maddesinde, 'Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.'Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.' denilmiştir.

Buna göre, ceza hukuku alanında yasa önünde eşitlik ilkesinin uygulanması, kuşkusuz, aynı suçu işleyen tüm suçluların kimi özellikleri göz ardı edilip her yönden aynı kurallara bağlı tutularak yargılanmaları anlamına gelmez. Eşitlik ilkesi, birbiriyle aynı durumda olanlara ayrı kuralların uygulanmasını, ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılmasını engellemektedir. Aynı durumda olanlar için farklı düzenleme eşitliğe aykırılık oluşturur. Anayasa'nın amaçladığı eşitlik mutlak ve eylemli eşitlik değil, hukuksal eşitliktir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar ayrı kurallara bağlı tutulursa Anayasanın öngördüğü eşitlik ilkesi ihlal edilmiş olmaz. Mağdurun veya failin durumlarındaki farklılıklar bunlara değişik kurallar uygulanmasını gerektirebilir.

Yasa'nın geçici 1. maddesinin (3) numaralı fıkrasında, çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemeleri bulunmayan yerlerde, bu mahkemeler kurulup göreve başlayıncaya kadar çocuklar tarafından işlenen suçlara ait kovuşturmaların görevli genel mahkemelerce yapılacağı; 17. maddesinde ise çocukların yetişkinlerle birlikte suç işlemesi halinde davaların birlikte görülmesinin zorunlu olduğu durumlarda genel mahkemelerde birleştirme kararı verilebileceği belirtilerek çocukların da bazı durumlarda genel mahkemelerde yargılanabilecekleri öngörülmüştür.

Öte yandan, onsekiz yaşını geçmiş olmaları sebebiyle genel mahkemelerde yargılanmalarına devam edilen ve çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerinde yargılanan sanıklara 5395 sayılı Yasa kuralları uygulanacaktır. Bu nedenle onsekiz yaşını geçmiş olmaları sebebiyle genel mahkemelerde yargılanmalarına devam edilen sanıklarla çocuk mahkemeleri veya çocuk ağır ceza mahkemelerinde yargılanan sanıklara aynı kurallar uygulanacağından itiraz konusu kural Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı görülmemiştir.

Anayasa'nın 141. maddesinin son fıkrasında ise 'Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir' denilmiştir. Tüm hak arayanlar için geçerli olan bu hükmün amacı, yargılama işlemlerinin sürüncemede kalmasına karşı kişileri korumak; özellikle ceza davalarında, suçlanan veya herhangi bir nedenle mahkeme kararı bekleyen kişinin, uzun süre davasının nasıl sonuçlanacağı endişesi ile yaşamasını önlemektir. Böylece taraflar, uzun süren gecikmelere karşı korunmuş olmaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi uygulamasındaki adil yargılama ölçütleri içerisinde çekişmeli yargılama, gerekçeli karar, duruşmada hazır bulunma, susma hakkı, silahların eşitliği ilkesi ve diğer sanık hakları yanında 'makul bir süre içinde yargılanma' ilkesi de bulunmaktadır.

Adil yargılamanın bir gereği olarak, yargı organı kadar, yasa koyucu da yargının kuruluş ve işleyişine ilişkin yasaları düzenlerken bu ilkeye uymak, gereksiz yere yargılamanın uzamasına neden olacak düzenlemelerden kaçınmak zorundadır.

Bu durumda, genel ceza mahkemelerinde görülmekte olup 5395 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihte onsekiz yaşını doldurmuş olan sanıklar hakkındaki dava ve işlerin çocuk mahkemeleri ile çocuk ağır ceza mahkemelerine devredilmeyerek yargılamaya devam edilmesi Anayasa'nın 141. maddesinin son fıkrasına ve adil yargılanma ölçütleri içinde yer alan 'makul süre içinde yargılanma' ilkesine de uygun bir düzenlemedir.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural, Anayasa'nın 10. ve 141. maddesinin son fıkrasına aykırı değildir. İtiraz isteminin reddi gerekir.

İtiraz konusu kuralın Anayasa'nın 37. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

VI- SONUÇ

3.7.2005 günlü, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun geçici 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 1.10.2009 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan

Başkanvekili

Üye

Haşim KILIÇ

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Sacit ADALI

Üye

Üye

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Ahmet AKYALÇIN

Mehmet ERTEN

Üye

Üye

Üye

A. Necmi ÖZLER

Serdar ÖZGÜLDÜR

Şevket APALAK

Üye

Üye

Serruh KALELİ

Zehra Ayla PERKTAŞ